

KOUVOLA NURMIRANTA arkeologinen tarkkuusinventointi 2018

Juuso Koskinen
Hannu Poutiainen

Tilaaja: Kouvolan kaupunki

Sisältö

Perustiedot	2
Tutkimuksen tausta	3
Yleiskartta	3
Vanhoja karttoja	4
Inventointi	6
Maakuopat.....	8
Kiviröykkiöt.....	10
Rakennuksen perustus.....	13
Tulos.....	16
Lähteet	17
Verkkolähteet.....	17
Vanhat kartat.....	17

Kansikuva: Läntisempi maakuoppa valleineen. Arkeologi Juuso Koskinen tekemässä maanäytekairauksia. Lounaaseen.

Perustiedot

- Alue:** Kouvola Nurmiraanta nimisen muun kulttuuriperintökohteen alue (1000025622)
- Tarkoitus:** Selvittää alueella olevien ihmistoiminnan jäännösten toiminnallista merkitystä, ajoitusta sekä arkeologista tutkimus- ja suojeluarvoa.
- Työaika:** Maastotyö 13.9.2018.
- Tilaaaja:** Kouvolan kaupunki
- Tekijät:** Mikroliitti Oy, Juuso Koskinen ja Hannu Poutiainen.
- Aiemmat tutkimukset:** Pajunen tarkastus 2006. Kykyri tarkastus 2013, Pärssinen inventointi 2014.
- Tulokset:** Paikalla sijaitsevat maakuopat sekä alueen itäosassa sijaitseva rakennuksen perustus eivät ole muinaisjäännöksiä. Sen sijaan alueella havaitut kaksi vanhaa uunin jäännöstä ehdotetaan suojeltaviksi muinaisjäännösinä.

Tutkimusalue sijaitsee punaisella täytetyn ympyrän kohdalla.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN-koordinaatistossa. Maastokartat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 9/2018 ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 9/2018. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaajat: J. Koskinen ja H. Poutiainen.

Tutkimuksen tausta

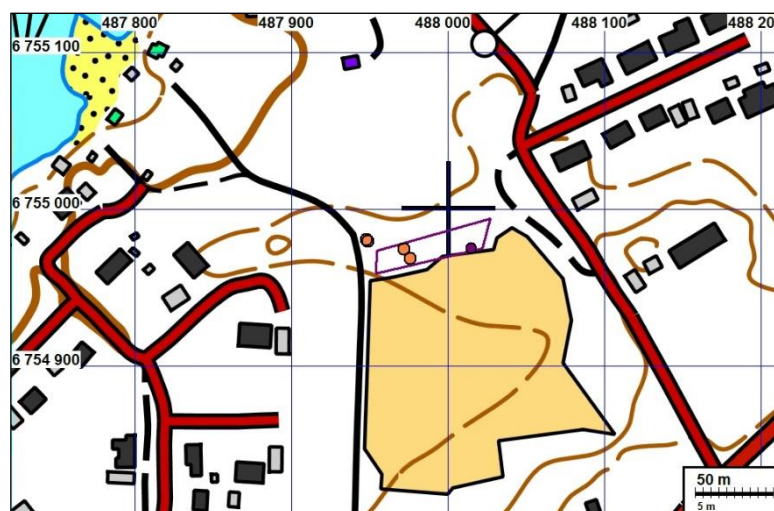
Kouvolan kaupunki valmistelee Nurmirannan alueelle asemakaavaa. Valkealan kunta on hyväksynyt asemakaavan vuonna 2006, mutta naapurusto valitti kaavasta. Valituksessa vedottiin esimerkiksi alueella sijaitseviin kuopanteisiin, joiden arveltiin olevan hiilimiiluja.

Museoviraston erikoissuunnittelija Heimo Pajunen tarkasti paikan *kolme* kuoppaa syksyllä 2006 ja tulkitsi niiden olevan mahdollisia hiilimiiluja, vaikka paikallinen asukas oli maininnut niiden olevan AIV-rehun säilytyskuoppia. Kymenlaakson museo tarkasti paikan uudelleen vuonna 2013 ja paikansi alueelta yhteensä *neljä* kuoppaa. Aiemmin tarkastetut kolme kuoppaa eivät tämän selvityksen perusteella olleet hiilimiiluja. Tarkastuksessa tehtyjen havaintojen pohjalta ei ollut syytä epäillä etteivätkö kuopat olisi olleet rehun säilytykseen kaivettuja myöhäisiä kuoppia, mutta uuden *neljännen* kuopan luonteesta ei tässä yhteydessä esitetty tulkintaa. (Kykyri 2013)

Nurmirannan alue inventoitiin arkeologisesti uudestaan vuonna 2014 Kouvolan keskeisen kaupunkialueen osayleiskaavan yhteydessä. Inventoinnissa alueelta löydettiin *kaksi* kuoppaa, jotka lienevät samoja kuoppia, joita muiden lisäksi oli tarkastettu vuosina 2006 ja 2013. Kuoppien arveltiin tässä yhteydessä olevan mahdollisesti maakellarien jäänteitä. Kuoppien läheisyydestä löydettiin lisäksi mahdollinen uunin jäännös, ja hieman idempää vanhan ladon tai riihen perustuksiksi epäilty maastonmuoto. Vanhojen karttojen perusteella nähtiin mahdolliseksi, että alueen jäänteissä olisi kyse Valkealan Pappilan maihin liittyvistä rakennuksista ajalta 1800- luvulta 1900-luvun alkuun. Inventointiraportissa mainitaan lisäksi, että Valkealan pappilan historia ulottuu ainakin 1600-luvulle asti. (Pärssinen 2014)

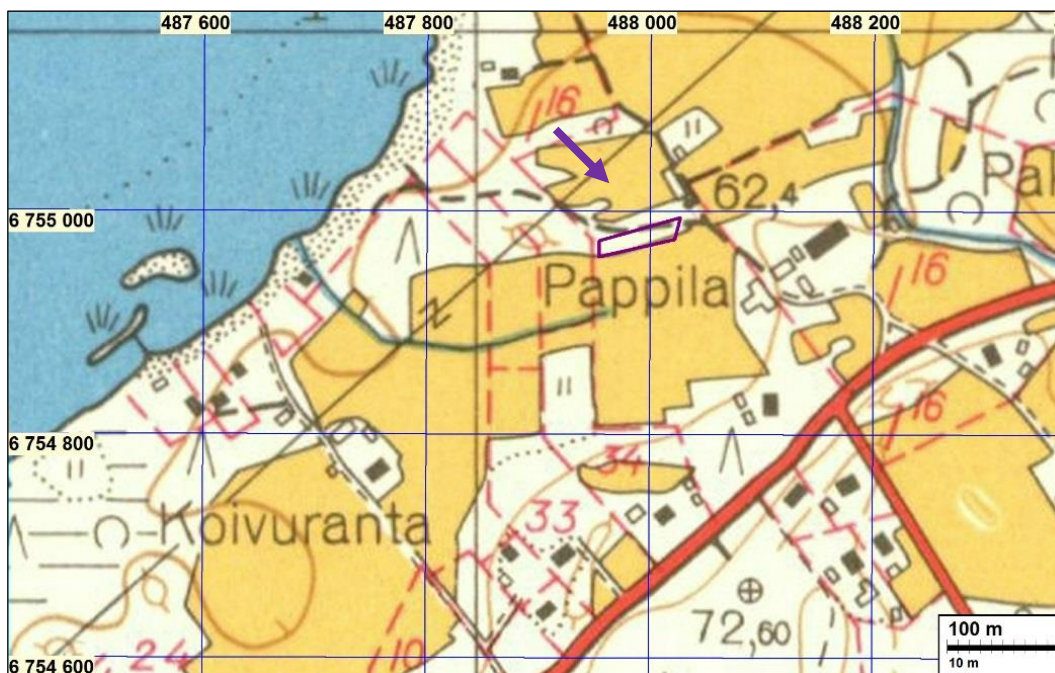
Kohteen tutkimushistorian vaillinaisuuden sekä ristiriitaisuuksien johdosta Kouvolan kaupunki tilasi kohteen Nurmiranta (mj. rek. tunnus 1000025622) arkeologisen esiselvityksen Mikroliitti Oy:ltä 21.8.2018. Tilauksen ajankohtana kohde oli vielä suojelustatukseltaan *kiinteä muinaisjäännös*, mutta kenttätöiden alkuun mennessä status oli vaihdettu *muuksi kulttuuriperintökohteeksi*.

Yleiskartta

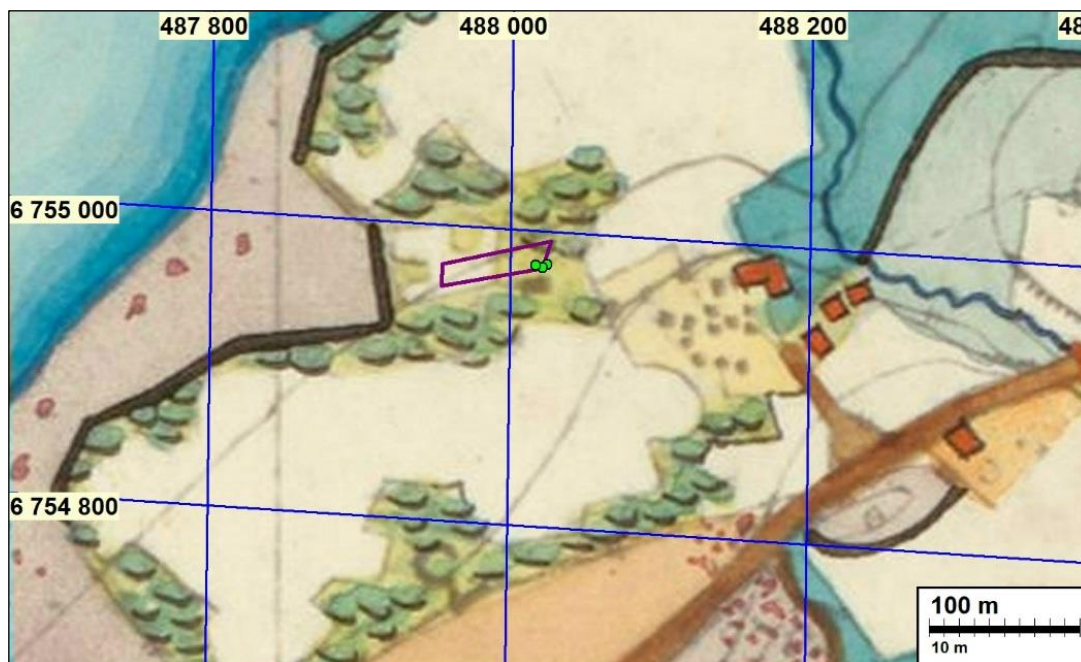

Kartta 1. Selvitettävänä olevan kohteen sijainti on merkitty karttaan violetilla pisteellä ja sen rajaus violetilla viivalla. Kohde on muinaisjäännösrekisterissä nimellä Kouvola Nurmiranta (muu kulttuuriperintökohde 1000025622). Rajaus ja sijaintipiste ovat peräisin 2014 vuoden inventoinnista. Oranssit pisteet ovat vuoden 2013 Kymenlaakson museon tarkastuksessa havaitut kuopanteet. Alkujaan vuonna 2006 havaituista kolmesta kuopanteesta kaksi on rajauksen sisäpuolella ja kolmas rajauksen luoteispuolella. Neljäs 2014 löytynyt kuoppa on aivan tämän kolmannen kuopan vieressä.

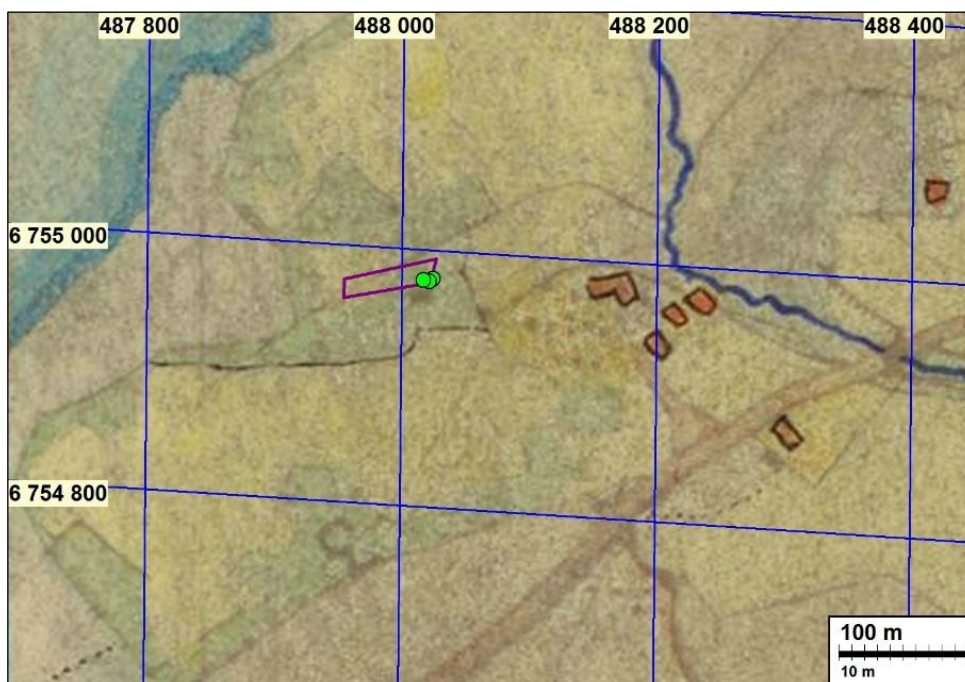
Vanhoja karttoja

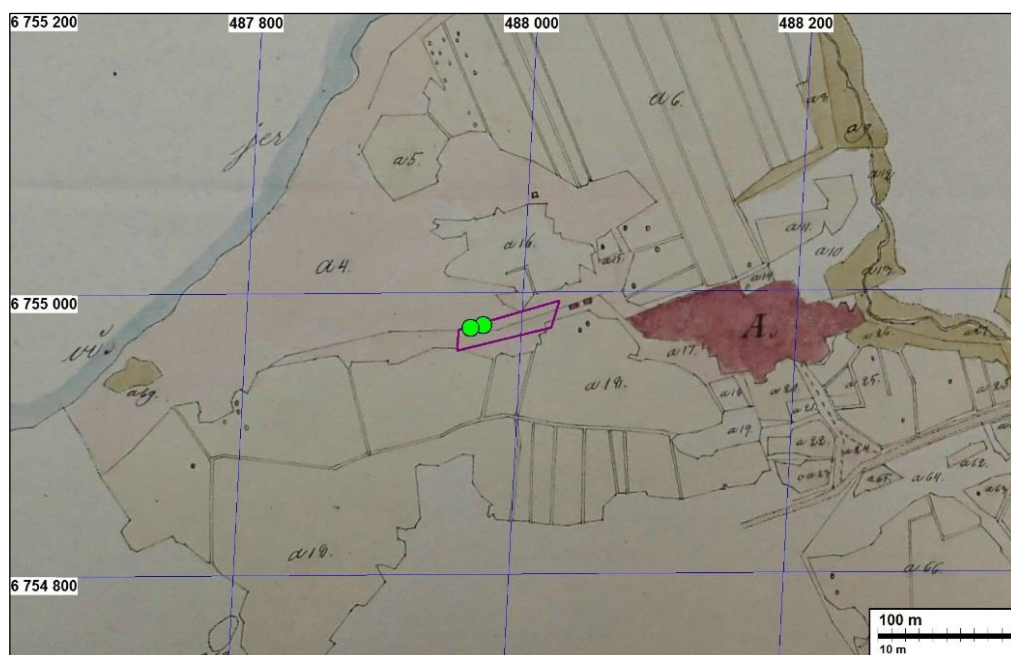
Kartta 2. Vuoden 1965 peruskartalla tutkitun alueen (nuolen osoittama violetti raja) kohdalla ei näy rakennuksia. Myös vuosien 1970, 1980 ja 1987 peruskartat tarkistettiin, eikä niissäkään ole merkitty paikalle rakennuksia.

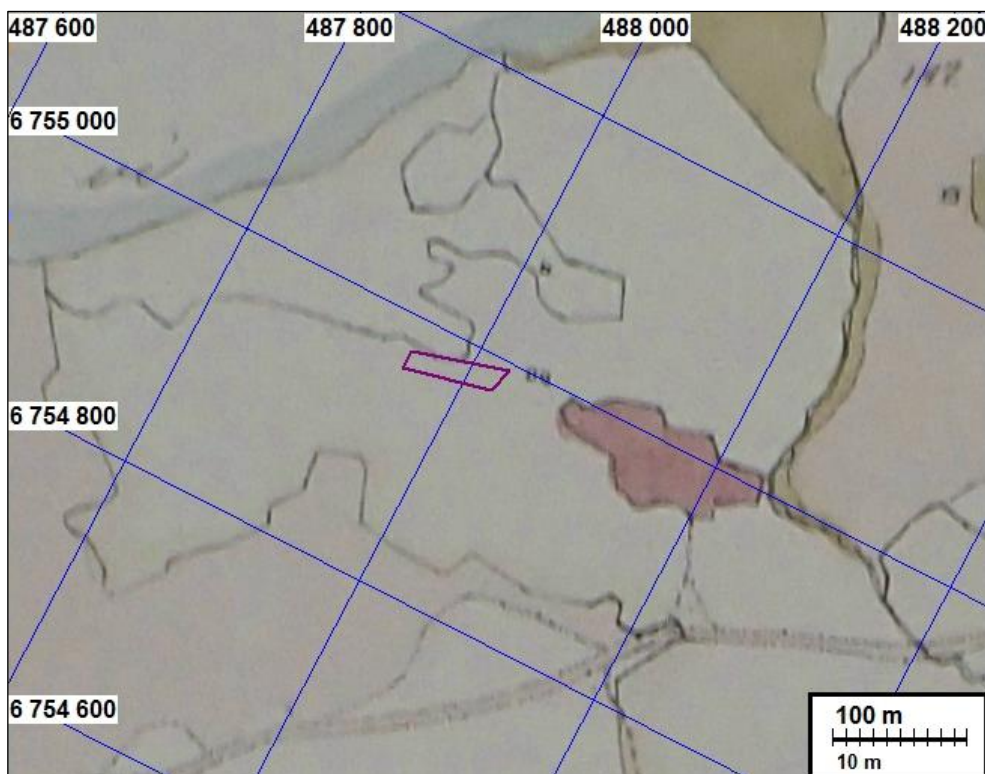
Kartta 3. Vuosien 1875–1876 Valkealan senaatin kartassa (XIV:39) nykyisen rajauksen itäpuolen etelärajän takana erottuu harmaalla merkitty talusrakennus. Rakennuksen perustukselta vaikuttaneen ilmiön kohdalle tehdyt koekuopat 1-3 ovat merkitty vihreillä pisteillä. Niiden etäisyys harmaalla merkityn rakennuksen pohjoisreunasta on tässä asemoinnissa n. 10 m. Koekuopat ja kartan rakennus ovat myös hyvin lähellä nykyisen rekisteriin merkityn sijainnin pistettä (ks. kartta 1), joka on peräisin 2014 vuoden inventoinnista.

Kartta 4. Vuosien 1875 - 1876 Lappeen kihlakuntakartalla (XIV:30) edellisen kartan (nro.3) harmaa rakennus erottuu myös.

Kartta 5. Vuoden 1839 isojakokartassa on rajauksen itäpuolelle merkittynä kaksi rakennusta, mutta rajauksen sisäpuolelle ei yhtään. Tästä huolimatta karttaan vihreällä merkityt koekuopat 4 ja 5, jotka tehtiin kahteen paikalla sijaitsevaan uunin jäänteeseen, ovat toisiinsa nähden samankaltaisessa asemassa kuin kartan kaksi rakennusta. Koekuoppien ja kartan talojen välinen etäisyys tässä asemoinnissa on n. 76 m. Asemoidun kartan tarkkuutta arvioitiin vertaamalla sen joen uomaa samaan uomaan vuoden 1965 peruskartalla, minkä perusteella todettiin että kartta on hyvin todenmukainen. Uoman sijainti erosi kartoilla korkeintaan n. 20 m verran.

Kartta 6. Vuoden 1836 kartassa on samat merkinnät kuin 1839 kartassa (nro. 5.).

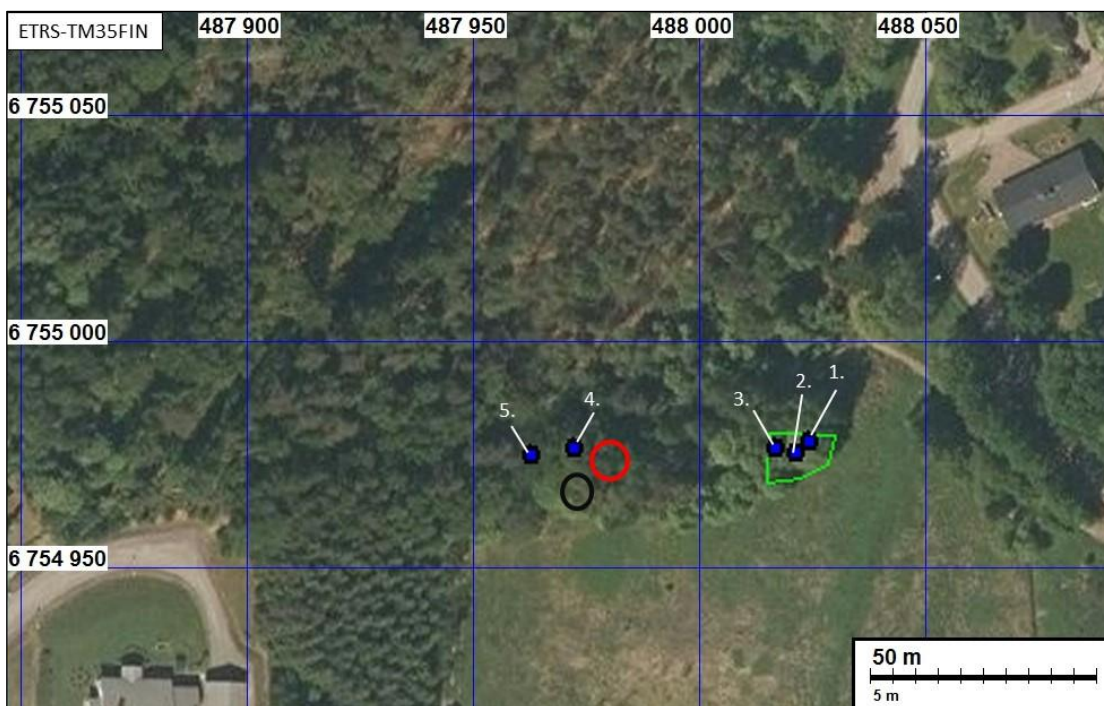
Inventointi

Ennen maastotyötä käytiin läpi vanha kartta-aineisto isojakokartoista viimeisiin peruskarttoihin. Ne asemoitiin nykyiseen koordinaatistoon. Lisäksi perehdyttiin kaava-alueita koskevien aiempien arkeologisten raporttien tietoihin.

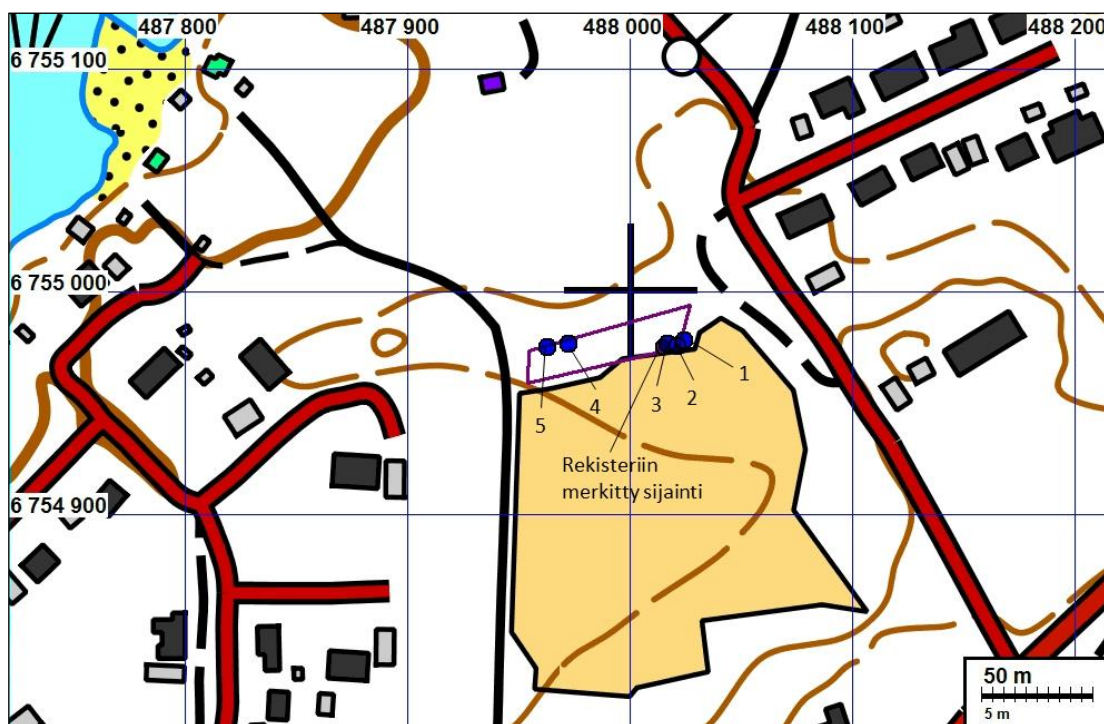
Maastotyössä tutkimusaluetta ja siellä entuudestaan tunnettuja kohteita tutkittiin metallinilmaisimella ja maanäytekairalla sekä kaivamalla koekuoppia. Niillä selvitettiin kohteiden ajoitusta ja toiminnallista merkitystä sekä säilyneisyyttä ja tutkimusarvoa. Koekuopat kaivettiin lapiolla ns. puhtaaseen maahan saakka, mikäli niistä ei sitä ennen paljastunut rakenteita tai kulttuurikerroksia. Kaivuun aikana tarkistettiin kaivettavaa ja kaivettua maa-ainesta kaivauslastalla ja metallinilmaisimella.

Koekuopat ja kairanäytteet sekä niistä tehdyt havainnot ja löydöt dokumentoitiin valokuvoin, kirjallisin muistiinpanoin ja mittauksin. Paikkatietomittaukset tehtiin alle 30 cm ulkoisella tarkkuudella GNSS RTK laitteella.

Maastotyössä tutkittiin ja dokumentoitiin alueelta aiemmin tunnettuja kohteita. Niistä yksi on tutkimusalueen itäisessä osassa oleva mahdollinen talousrakennuksen perustus. Tutkimusalueen läntisessä osassa on yksi kiviröykkiö, mahdollinen uunin perustus. Siellä on myös kaksi vallin ympäröimää maakuoppaa, jotka on tulkittu kellareiksi ja tuorerehun säilytyskuopiksi (Kykyri 2013, Pärssinen 2014). Mainittakoon, että röykkiöstä länteen, Lappalanjärven rantaan menevän mökkitien varressa, on epämääräinen maakuoppa ja sen toisella sivulla kiven- ja maansekainen kasa. Kyseessä on todennäköisesti resentti maanottokuoppa. Kuoppa on todennäköisesti myös yksi 2006 havaituista kolmesta kuopasta ja/tai 2013 havaittu neljäs kuoppa (ks. luku Tutkimuksen tausta). Maastotyössä löydettiin myös yksi ennestään tuntematon kohde. Se on toisen maakuopan vieressä sijaitseva kiviröykkiö, joka on uunirakenne tai sen osa.

Kartta 7. Tutkimuksessa tehdyt koekuopat ja tärkeimmät havainnot. Siniset pisteet: koekuopat, musta ympyrä läntisempi maakuoppa (Ø n. 4,7 m) ja punainen ympyrä: itäisempi maakuoppa (Ø n. 5,4 m). Maakuoppien halkaisija on arvioitu GPS-mittausten perusteella, joissa saattaa olla virhettä mittaustaikojen puista ja lehvästöstä johtuen. Koekuoppien 1-3 avulla haluttiin tutkia itäisen osan mahdollista talousrakennuksen perustaa, jonka alue on merkitty karttaan vihreällä viivalla. Koekuoppa 4 on tässä tutkimuksessa havaitun, ja ennestään tuntemattoman, uuninjäänteiden kohdalla (röykkiö 2, ks. luku Kiviröykkiöt alla). Koekuoppa 5 tehtiin puolestaan uuniin jäänteeseen, joka on todennäköisesti sama kuin 2014 vuoden inventoinnissa paikannettu mahdollinen uunin jäänne (röykkiö 1, ks. sama).

Kartta 8. Koekuopat merkittynä peruskartalle sinisillä pisteillä. Piste 3 alle on jäänyt violetti piste, joka on kulttuuriperintökohteen sijaintipiste. Violetti viiva on kulttuuriperintökohteen raja-alue.

Maakuopat

Maakuopista käytetään tässä raportissa yhdenmukaisuuden vuoksi samoja nimityksiä eli ”läntisempi” ja ”itäisempi” kuin aiemmassa arkeologisessa raportissa (Pärssinen 2014)(ks. kartta 7). Inventointiraportin kohdekuvauksen mukaan kohteet ovat:

”--- kaksi pyöreää kuoppaa. Niistä isommassa itäisemmässä kuopassa on maavalli ja pienemmässä läntisessä on puolestaan kivivalli. Pienemmän kivivallisen kuopan pohjalla on kivilohkareita, kattotiiliä yms. purkujätettä sekä piikkilankaa, jotka on mahdollisesti heitetty kuoppaan myöhemmässä vaiheessa. Paikalla ollut rakenne (mahdollinen maakellari) on myös saattanut hajota paikalleen tai purkujäte on läheisestä rakennuksesta. Vallit ovat noin 80 cm leveät ja ne nousevat maastosta noin 30 cm ja kuopan halkaisija oli noin 4 metriä. Sen reunoilla kasvaa haapaa. Isompi maavallinen kuoppa sijaitsee pienemmästä noin 2 metrin päässä ja sen halkaisija on noin 8 metriä. Myös isomman kuopan sisällä on jätettä. Se on noin 110 cm syvä, sen vallit ovat noin 1 metrin levyiset ja ne nousevat maastosta noin 40 cm.”

Tarkastimme ja tutkimme maakuoppia sekä vertasimme omia havaintojamme aiemmin tehtyihin. Tekemämme havainnot ovat pääosin yhteneväiset aiemmin tehtyjen maastohavaintojen kanssa. Niiden välillä, varsinkin läntisemmän kuopan osalta, on kuitenkin tiettyjä olennaisia eroavuuksia, joten seuraavassa esitämme omien havaintojemme pääkohdat.

Läntisempi kuoppa: Sijaitsee pellon reunassa metsän puolella. Maakuopan halkaisija on vallin ulkoreunoista 7 m, sisäreunoista 4 m (kuopan halkaisija). Se on pyöreä pohjakaavaltaan eikä kellarimainen. Metsän puolella vallin korkeus maanpinnasta on 10 - 30 cm. Pellon puolella pienen törmän kohdalla vallin korkeus on 70 cm. Pellon puolella vallin ulkokehän tuntumassa on toisistaan 4,5 m etäisyydellä kaksi maakiveä. Ne ovat kooltaan noin 2 x 1 x 0,5 - 0,7 m. Niiden välisellä osalla on kaksi pienempää, noin puolimetristä kiveä yhden metrin etäisyydellä toisistaan. Lisäksi samoilla paikkeilla on kaksi pientä kiveä. Yksi kivi on liki vallin lakea ja vain osittain näkyvässä. Metsän puolella on vallin ulkokehällä noin 30 - 40 cm maanpinnasta, ja vain osin maan sisässä, kolme noin puolimetristä kiveä. Lisäksi vallin ulkokehän tuntumassa on viiden, noin puolimetrisen, kiven muodostama rykelmä kuin viitonen arpanopassa.

Maakuopassa ei siis ole kivivallia, ei sen sisäisivulla eikä ulkosivulla. Kivivallia ei ole myöskään vallin sisällä, mikä todettiin kairauksissa. Kyseessä on yksinkertainen ja tavanomainen maavallin reunustama pyöreä kuoppa, jonka vallissa sekä tuntumassa ja ympärillä on muutamia kiviä. Kuopan pohjalla ja valleilla tehtiin useissa kohdissa maanäytekairauksia. Missään kohtaa vallissa ja kuopan pohjassa ei kairauksessa todettu hiiltä eikä nokea. Maa-aines on lähinnä hiekkaa, jonka seassa on humusta. Siinä ei havaittu podsolia eikä huuhtoutumiskerrosta.

Itäisempi kuoppa: Maakuoppa on halkaisijaltaan ulkoreunoista mitattuna 8 m, sisäreunoista noin 4 m (varsinaisen kuopan halkaisija). Se on noin 1 m syvä. Vallien korkeus on kuopan ulkopuolella (maanpinnasta mitattuna) noin 35 cm.

Kuopan pohjalla ja valleilla tehtiin useissa kohdissa maanäytekairauksia. Missään kohtaa vallissa ja kuopan pohjassa ei kairauksessa todettu hiiltä eikä nokea. Maa-aines on lähinnä hiekkaa ja hietaa, jonka seassa on humusta. Maassa ei havaittu podsolia eikä huuhtoutumiskerrosta.

Periaatteessa kuopat voisivat olla kellareita, joiden maaseinämät ovat romahtaneet, ja kuopat siksi näyttävät pyöreiltä. Ko. kuoppien ympärillä on kuitenkin pohjakaavaltaan pyöreä maavalli, joten kuopat on todennäköisesti alun perinkin kaivettu pohjakaavaltaan pyöreiksi.

Ulkoisten ominaisuuksien osalta kuopat eivät muistuta hiilimiiluja, joiksi niitä arveltiin Museoviraston vuonna 2006 tekemässä tarkastuksessa. Hiilimiilut ovat yleensä joko suorakaiteen muotoisia tai pyöreähköjä hiilen, noen ja maansekaisia kumpuja. Niissä on runsaasti nokea ja hiiltä. Kuopat eivät muistuta myöskään hiilihautoja, jotka ovat halkaisijaltaan selvästi pienempiä ja kuoppamaisina rakenteina matalampia. Myös niissä on selvä noki- ja hiilikerros. Ulkoisilta ominaisuuksiltaan kuopat muistuttavat pikemminkin keskussäiliöllisiä tervahautoja. Tervahautoissa on kuitenkin selvä noki ja hiilikerros, jota ko. kuopissa ei ole.

Maanäytekairauksissa todettiin lisäksi, että kuopissa ja niiden vallissa ei ole minkäänlaista podsolia, ei edes alkavaa huuhtoutumiskerrosta, mikä viittaa kuoppien suhteellisen nuoreen ikään, eli ne ovat todennäköisesti alle 100-vuotiaita. Itäisemmässä kuopassa kasvava koivu on muutamana kymmenen vuoden ikäinen. Johtopäätös edellisestä on, että kyseessä on todennäköisesti johonkin tarkoitukseen kaivetut varastokuopat. Aiemmin esitetty selitys tai olettamus, että ”kyseessä on tuorerehun säilytykseen aikoinaan kaivetut varastokuopat” voi hyvinkin olla oikea selitys kuoppien merkityksestä, kuten Kykyri (2013) arvioi. Kuopat eivät edellä esitetyn perusteella ole muinaismuistolain tarkoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Ne eivät ole myöskään muita kulttuuriperintökohteita.

Kuva 1. Läntisempi kuoppa valleineen. Oikealla osa kuopan tuntumassa olevista kivistä. Etelään.

Kuva 2. Kairanäyte läntisemmän kuopan maa-aineksesta, jossa humuksen sekaista kivennäismaata. Ei hiiltä eikä podsolia.

Kuva 3. Itäisempi kuoppa valleineen. Koilliseen.

Kuva 4. Kairanäyte itäisemmän kuopan maa-aineksesta, jossa humuksen sekaista kivennäismaata ja sen alapuolella hietaa. Ei hiiltä eikä podsolia.

Kiviröykkiöt

Röykkiö 1: Läntisemmästä maakuopasta kymmenkunta metriä luoteeseen on laakea kiviröykkiö, jota Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä ei mainita (14.9.2018). Se on kuitenkin todettu ja dokumentoitu jo aiemmassa inventoinnissa:

”Pienemmän läntisen kuopan luoteispuolella noin 10 metrin päässä on suorakulmanmuotoinen kivikasa, jossa ei ole nurkkakiviä. Kyseessä saattaisi olla uunin perustus.” (Pärssinen 2014)

Tutkimme kohdetta ja totesimme, että kyseessä on hiukan maansekainen kiviröykkiö, joka on turpeen peitossa. Röykkiö on laakea ja jokseenkin suorakaiteen muotoinen. Sen koko on noin 3 x 2x 0.4 - 0.5 m. Röykkiön keskiosa koostuu pienehköistä kivistä, mutta reunoilla on isompia, suurimmat niistä noin 40 - 80 cm halkaisijaltaan. Röykkiön itäreunaan kaivettiin pieni koekuoppa (nro 5, koko 40 x 40 x 5 - 30 cm). Koekuopan röykkiön puoleisessa osassa paljastui kiveystä heti turpeen ja pintamaan alta. Osa kivistä on hiukan rapautuneita. Koekuopan maassa oli run-

saasti palanutta savea ja muutama n. 2 cm paksuinen hiilen pala. Koekuopan pintaosasta löydettiin myös pieni rautavartaan katkelma.

Röykkiö 2: Itäisemmän maakuopan vieressä, pari metriä sen luoteispuolella, on polun varressa jokseenkin suorakaiteen muotoinen ja laakea kiviröykkiö. Se on kooltaan noin 2.5 x 2x 0.3 m ja turpeen peittämä. Toisessa päässä kiviröykkiötä, reunassa ja sen tuntumassa, on selvästi myöhemmin kasattuja särmikkäitä vajaan puolimetrisiä kiviä. Kiviröykkiön keskelle tehtiin pieni koekuoppa (nro 4, koko 40 x 40 cm). Koekuopasta poistettiin turve ja hiukan maa-ainesta, joka on humuksen ja rapautuneen kiviaineksen sekaista tummaa kivennäismaata. Lisäksi poistettiin neljä ylintä kiveä, joiden todettiin olevan nokisia ja osin voimakkaasti rapautuneita. Röykkiö on vain hiukan maansekainen. Se koostuu enimmäkseen pienehköistä kivistä, joista osa on voimakkaasti rapautuneita ja nokisia. Kiveys on tiivis ja yhtenäinen. Havaintojen perusteella kyseessä on uunirakenne tai sen osa.

Tutkimiemme uunien lähistöllä on vuosien 1836 ja 1839 isojakokartoille (ks. kartat 5 ja 6) merkittynä kaksi rakennusta. Niiden sijainti toisiinsa nähden kartalla on saman kaltainen kuin tutkimiemme uunien jäännösten keskinäinen sijainti maastossa. Karttojen talot sijaitsivat kuitenkin n. 70 m itään uunien jäännöksiltä. Kartan tarkkuutta tutkittiin siten, että se asemoitiin kiinteistörajoiden perusteella nykyaikaiseen koordinaatistoon ja verrattiin sen joen uomaan samaan koordinaatistoon asemoituun 1965 peruskartan joen uomaan. Jokien sijainnissa havaittiin korkeintaan n. 20 m eroavaisuuksia, joten on melko luotettavaa todeta, että kartoille merkityt rakennukset ovat sijainneet n. 50 m itään maastossa dokumentoiduista uunien jäännöksistä. Koska jäännöksiin sopivia merkintöjä ei löytynyt myöskään myöhemmiltä kartoilta (ks. luku vanhoja karttoja) voidaan olettaa, että uunien jäännökset ovat peräisin ennen vuotta 1836 hävinneistä rakennuksista.

Molemmat kiviröykkiöt eli uunirakenteet ovat ehyitä ja muutoinkin hyvin säilyneitä. Paikalla voi olla myös niihin liittyvää esineistöä tai muita maastossa heikosti erottuvia ja vaikeasti hahmotettavia rakenteita tai niiden osia. Niitä ei ollut maastotyön aikana mahdollisuutta etsiä eikä se myöskään kuulunut tehtävänantoon. Edellä esitettyjen seikkojen nojalla uunirakenteen jäännöksiä voidaan perustellusti pitää muinaismuistolain tarkoittamina kiinteinä muinaisjäännöksinä.

Kuva 5. Röykkiö 1, todennäköinen uunirakenne läntisemmän kuopan luoteispuolella. Lounaaseen.

Kuva 6. Röykkiön 1 itäreunaan tehty koekuoppa 5. Uunin reunalta vaikuttava kiveys sijoittui selvärajaisesti kuopan länsireunaan (kuvassa ylhäällä).

Kuva 7. Palanutta savea röykkiöstä 1/koekuopasta 5.

Kuva 8. Röykkiö 2. Todennäköinen uunin jäännös, joka oli ennestään tuntematon.

Kuva 9. Nokeentuneita kiviä röykkiöstä 2.

Rakennuksen perustus

Tutkimusalueen itäisessä osassa on aiemmassa inventoinnissa) tehty rakennuksenperustukseen viittaavia havaintoja:

” Mahdollisen rakennuksen pohjasta erottuu lähinnä aukiomainen kumpuileva terassimainen alue. Kivijalka nousee maasta noin 30 cm, mutta se ei erotu kunnolla maata peittävien ruohon ja puiden lehtien vuoksi. Alueella kasvaa pihlajia. Alueen laajuus on noin 30 metriä. Kyseessä saattaisi olla vanhan ladan tai riihen jäännökset.” (Pärssinen 2014)

Havaitsimme paikalla sellaisia matalia maastonmuotoja, jotka vaikuttivat yhden suurehkon tai muutaman pienen rakennuksen perustuksilta. Kyseisellä kohdalla maa oli noin 20 - 30 cm koholla ympäristöönsä nähden, muodostaen suorakaiteen muotoisia ja pienten rakennuksien levyisiä muotoja. Koholla olevan maan seassa oli myös suuria kiviä, jotka keskinäisen korkeutensa puolesta olisivat voineet olla osa kadonneen rakennuksen kivijalkaa. Koholla olevan maan muodot noudattivat eteläreunastaan nykyisen peltoniityn rajaa, ja ilmiön pohjoisreunalla kulki vielä erottuvissa olevat työkoneen jäljet n. itä-länsi suunnassa. Koholla olevan maan suorakaiteen muoto saattaa olla peräisin myös siis myöhemmistä maanmuokkauksista, ainakin etelä- ja pohjoisreunojensa osalta.

Maaston kohtaa tutkittiin kattavasti pienellä, Ø n. 1,5 cm, maanäyttekairalla, ja sinne tehtiin kolme n. 40x40 cm koekuoppaa. Kairauksissa toistui kaikissa hyvin samankaltainen kerrosjärjestys: 0-5 cm multa, 5-15±5 cm hieman tummentunut hieta, jonka jälkeen alkoi vaaleanharmaa tai kellervä tiivis hieta. Koekuopista (ks. kuvat 12-14) ei tullut esille yhtään artefaktia, lukuun ottamatta kahta tiilen palaa, jotka löytyivät koekuopista 1 ja 2. Koekuopissa tai kairauksissa ei havaittu myöskään laisinkaan hiiltä, nokea tai podsolimaannosta.

Metallinilmaisimella paikalta löydettiin parinkymmenen senttimetrin syvyydestä mm. huuliharpun jäännökset. Huuliharppu kehitettiin Saksassa 1820-luvulla ja massatuotantoon se tuli seuraavalla vuosikymmenellä. Suomen pikkukaupunkeihin ja maaseudulle ”rahvaan” keskuuteen huuliharppu levisi vuodesta 1906 alkaen (Väkevä 2002, Wikipedia 2018). Huuliharpun jäännöksiä esille kaivettaessa löydettiin lisäksi kaksi kovasimen kappaletta. Vuosien 1875-1876 Valkealan senaatinkartassa (XIV:39) (ks. kartta 3.) ja samojen vuosien Lappeen kihlakuntakartalla

(XIV:30) (ks. kartta 4.) likimain ko. paikalla on harmaalla merkitty ulkorakennus. Vuoden 1965 peruskartalla (3113 08 Kouvola) (ks. kartta 2) alue on kahden pellon välinen metsäkaistale, jonka kautta kulkee kärrypolku. Kyseessä on todennäköisesti 1800-luvun jälkipuoliskon ja 1900-luvun alun lato tai muu ulkorakennus ("ulkohuone").

Maastohavaintojen ja kartta-aineiston perusteella ko. rakennuksenperustus ei ole *kiinteä mui-naisjäännös*. Sen alueelle tehdyissä koekuopissa ei havaittu käytännössä mitään tutkittavia ihmistoiminnan jälkiä. Podsolimaannoksen puute ja kartta-aineiston tarkastelu viittaavat siihen, että kyseessä on melko myöhäinen rakenne. Niiden perusteella on myös mahdollista, että kiviä sisältävää maata on raivattu paikalle jäännösten eteläpuolella levittäytyvältä pellolta, jossa ne ovat ehkä olleet vielä osa vanhoissa kartoissa näkyvää ulkorakennusta. Tätä oletusta tukee osaltaan myös työkoneen jäljet jäänteiden kohdalla. Jäännöstä voidaan ajoituksensa, tutkimus-arvonsa sekä säilyneisyytensä perusteella pitää statukseltaan korkeintaan *muuna kulttuuriperin-tökohteena* tai ns. *muuna kohteena*.

Kuva 10. Kuvaussuunta länteen. Rakennuksenperustan alue. Valkoinen ämpäri on koekuopan 1 kohdalla. Kuvan oikealla taka-alalla erottuu koekuoppien 2 ja 3 maakasat.

Kuva 11. Rakennuksen perustan luoteisimmasta nurkasta löytyi metallinpaljastimen avulla huuliharpun kolme osaa (oik.). Samasta yhteydestä tuli esille myös kovasimen katkelma (vas.). Löydöt sijoittuvat karttaan nro. 7 merkityn vihreän rajauksen luoteisimmasta nurkasta.

Kuva 12. Koekuoppa 1. Kerrosjärjestys pinnasta lukien: 0-10 cm multa, 10-46 cm alaspäin vaaleneva vaaleanharmaa hieta, jossa juurien jättämää eloperäistä ainesta. Mullan ja vaaleanharmaan hiedan väliltä n. 10 cm syvyydeltä löytyi yksi tiilen pala.

Kuva 13. Koekuoppa 2. Kerrosjärjestys pinnasta lukien: 0-10 cm multa, 10-33 cm: tummentunut hieta, jonka väri on peräisin todennäköisesti siihen sekoittuneesta humuksesta ja 33-41 cm: punertava, suurehkoja karkeita kiviä sisältävä, sora-hiekka. Kuopasta löytyi yksi tiilenpala n. 15 cm syvyydeltä.

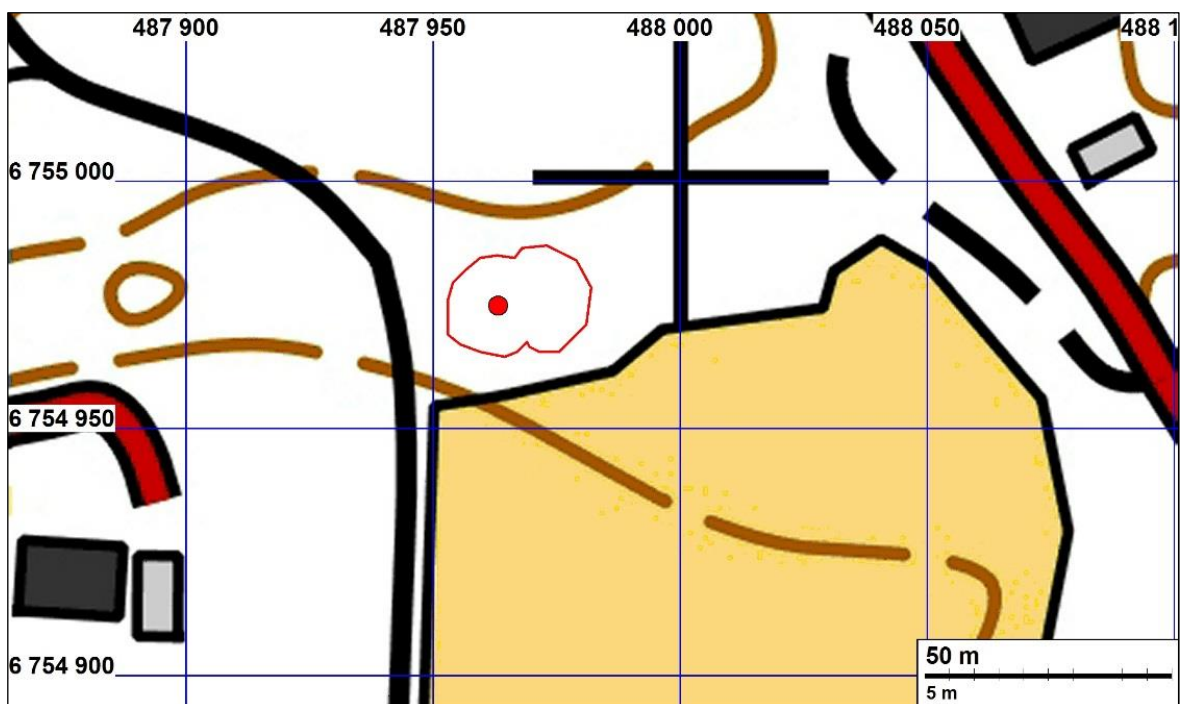
Kuva 14. Koekuoppa 3. Kerrosjärjestys pinnasta lukien: 0-6 cm multa, 6-46 vaaleanharmaa ja juureva hieta, jossa hieman soraa sekä 46-50 cm punertava sorainen hieta, jossa halkaisijaltaan n. 10 cm kiviä. Kuopan pohjalla esiintyi suurin piirtein samassa tasossa kaksi isompaa kiveä. Kuvassa vasemmalla, eli kuopan länsireunalla oleva kivi sijaitsi syvyydellä n. 23-50 cm ja kuvan oikeassa alareunassa, eli kuopan itäreunassa, erottuva kivi syvyydellä n. 26-50 cm.

Tulos

Alueen inventoinnissa tavattiin useita ihmistoiminnan jäänteitä, joista suurin osa ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta muutamat ovat. Alueen inventoinnissa tavattiin yksi mahdollinen rakennuksen perustus ja kaksi isoa sekä yksi pieni maakuoppa, joista mikään ei ole kiinteä muinaisjäännös. Niiden lisäksi alueelta löydettiin kaksi uunin jäännöstä, jotka puolestaan täyttävät kiinteän muinaisjäännöksen vaatimukset. Tutkitut jäännökset on havaittu aiemmin vuosien 2006, 2013 ja 2014 tarkastuksissa, lukuun ottamatta toista uunin jäännöstä, joka löytyi vasta tässä tutkimuksessa. Tutkimme uuneja koekuoppien avulla ja vertasimme niiden sijaintia vanhojen karttojen rakennuksiin, minkä perusteella ne ovat peräisin myöhäisintään 1800-luvun alusta, mutta on mahdollista, että ne ovat varhaisempiakin.

Tulosten pohjalta ehdotamme, että alueen muun kulttuuriperintökohteen status ja rajausta poistetaan ja alueen uunien jäännökset suojellaan kiinteinä muinaisjäännöksinä. Uunien jäännösten ympärille rajataan säteeltään n. 10 m suojelualue, jonka leveys perustuu oletukseen paikalla olleiden, todennäköisesti pienialaisten, rakennusten laajuudesta sekä siihen lisättyyn tavanomaiseen 2 m suojavyöhykkeeseen.

Aluetta kaavoitettaessa tämä muinaisjäännösalue on jätettävä nykyiseen tilaan – siinä ei saa maata peittää eikä kaivaa. Jos aluetta ei voi jättää maankäytön ulkopuolelle, pitää se ns. tutkia pois arkeologisin menetelmin.

Kartta 9. Ehdotuksemme uudeksi muinaisjäännösrajaukseksi kokonaisuudessaan. Punainen viiva: rauhoitettu alue ja punainen piste: muinaisjäännöksen sijaintipiste (N 6754975 E 487963). Sijaintipiste on vuonna 2014 inventoinnissa löytyneen uunin kohdalla, jota tutkimuksessamme käsitellään myös nimellä rökkiö 1.

20.9.2018

FM Juuso Koskinen
FM Hannu Poutiainen

Lähteet

- Kykyri, M. 2013. Muistio 26.11. 2013, HRa 2.12.2013, Arkeol.432/16.9.2014. Kymenlaakson museo.
- Museovirasto 2017. Arkeologinen kulttuuriperintö ja kaavoitus - ohje 2017.
(https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/Arkeologinen_kulttuuriperint_o_ja_kaavoitus_2017.pdf)
- Pärssinen, S. 2014. Kouvola - Keskeisen kaupunkialueen osayleiskaava - Arkeologinen yleisinventointi. Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura. Inventointiraportti.

Verkkolähteet

- Väkevä, Lauri 2002. Suomalaisen populaarimusiikin historia.
<http://www.edu.oulu.fi/muko/lvakeva/afrohis/suomi.htm>. 14.9.2018.
- Wikipedia 2018. Huuliharppu. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Huuliharppu> 14.9.2018.

Vanhat kartat

1965. Peruskartta, 3113 08 Kouvola.
- 1875-1876. Kihlakuntakartta, Lappee (XIV:30)
- 1875-1876. Senaatinkartta, Valkeala (XIV:39).
- 1836 ja 1839. Karta öfver Valkeala Pastorals ägor i Walkeala socken, Lappväsi Härad och Viborgs Län. Kansallisarkiston signum G25:16/1-3 Valkeala; N:o 1. Kirkkoherran virkatalo (Niinistö), isojaonkartta ja nautintaselelmä. Aminoff, C.H.